

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Mateusz Antoniuk

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

3.12.2008 – doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, Uniwersytet Jagielloński, Wydział Polonistyki

tytuł pracy doktorskiej: *Otwieranie głosu. Wczesna twórczość Zbigniewa Herberta (1948-1957) w kontekście historycznoliterackim i w świetle badań archiwalnych*

promotor: prof. dr hab. Ewa Miodońska-Brookes

recenzenci: prof. dr hab. Jacek Łukasiewicz, prof. dr hab. Wojciech Ligęza

1.06.2004 – magister filologii polskiej (dyplom z wyróżnieniem), Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Polonistyki

tytuł pracy magisterskiej: *„Kultura małomówna” Stanisława Lacka. W kręgu młodopolskiej świadomości mowy i milczenia (St. Lack, St. Wyspiański, M. Komornicka, T. Miciński, J. Wróczyński)*

promotor: prof. dr hab. Ewa Miodońska-Brookes

recenzent: prof. dr hab. Marian Stala

3. Przebieg dotychczasowego zatrudnienia

Po obronieniu doktoratu w październiku 2008 roku byłem związany zawodowo z macierzystym Wydziałem Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ramach umów cywilnoprawnych prowadziłem zajęcia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych (lata 2008-2010, ponownie lata 2013-2014).

W latach 2009-2013 moim podstawowym miejscem zatrudnienia (umowa o pracę) była Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie – pracowałem tam na stanowisku wykładowcy w Zakładzie Filologii Polskiej.

Ponadto w ramach umów cywilno-prawnych prowadziłem także zajęcia dydaktyczne w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (2012-

M Antoniuk

2013) oraz w Instytucie Kultury na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego (rok akademicki 2013 / 2014).

W roku akademickim 2014 / 2015 byłem zatrudniony na stanowisku asystenta naukowego na Wydziale Polonistyki UJ – zatrudnienie to było finansowane ze środków grantowych.

Począwszy od roku akademickiego 2015/2016 do chwili obecnej jestem nieprzerwanie pracownikiem naukowo-dydaktycznym na Wydziale Polonistyki UJ, zatrudnionym w wymiarze pełnego etatu na stanowisku asystenta z doktoratem. Stanowisko to objąłem w wyniku wygrania konkursu otwartego. W ramach struktury wydziałowej jestem pracownikiem Katedry Historii Literatury Polskiej XX Wieku, a także członkiem Ośrodka Badań nad Awangardą. Wydział Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego jest od roku 2014 moim podstawowym i jedynym miejscem pracy.

4. Główne osiągnięcia naukowe

Za swój najważniejszy temat badawczy uznaję proces tekstotwórczy. Interesuje mnie możliwość (zawsze ograniczonego i niepełnego) rozumienia i opisywania procesu powstawania utworu literackiego. Hermeneutyczna (dążąca do zrozumienia) i narracyjna (dążąca do skonstruowania opowieści) praca badacza procesu dokonuje się na niepewnej, słabej podstawie materialnego śladu, który pozostał po już zakończonej, bezpośrednio niedostępnej naszemu poznaniu akcji tekstotwórczej. Przez „materialny ślad” rozumiem tu: bruliony, notatki, plany i inne dokumenty genezy, zachowane (o ile zostały zachowane!) przez pisarza i udostępnione do wglądu badacza.

Studia nad tak pojętymi śladami procesu tekstotwórczego są jedną z praktyk literaturoznawstwa, filologii, edytorstwa. Bywały i wciąż bywają częścią szerszej zakrojonych operacji literaturoznawczych (np. częścią analizy i interpretacji utworu skończonego, ogłoszonego drukiem), ale też zyskiwały i nadal zyskują status autonomicznej subdyscypliny badawczej (i wówczas wyodrębniają się w osobne, samodzielne rozprawy). Tzw. krytyka genetyczna (zapoczątkowana na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych we Francji, intensywnie rozwijająca się także w innych krajach) może być zdefiniowana jako próba rozumienia i opowiedzenia procesu tekstotwórczego, wprawdzie już zakończonego i bezpośrednio niedostępnego naukowej refleksji, lecz dającego się (częściowo, ułomnie) poznawać za pośrednictwem swej śladowej reprezentacji.

W myśl tej definicji mógłbym zatem powiedzieć, iż za najistotniejszy wątek mojej aktywności naukowej uważam – uprawianie krytyki genetycznej.

W dalszej części autoreferatu rozwijam i ukonkretniam powyższe stwierdzenie, zaczynając – w duchu krytyki genetycznej właśnie – od zagadnienia genetycznego. A mianowicie od wskazania źródeł mojego zainteresowania badaniami nad procesem tekstotwórczym.

4.1 Droga do krytyki genetycznej

Problematykę procesu tekstotwórczego i jego materialnej dokumentacji odkryłem dla siebie (to jest zobaczyłem ją jako wyzwanie, które chcę podjąć) w trakcie pracy nad rozprawą doktorską (lata 2004-2008). Rozprawa ta poświęcona została wczesnej twórczości Zbigniewa Herberta (definiowanej jako okres między rokiem 1948 a rokiem 1957). W dysertacji doktorskiej komentowałem ukończone utwory poety, dramatopisarza i prozaika, a intensywna kwerenda, jaką prowadziłem w Archiwum Herberta, służyła mi głównie do ustalania datowań omawianych tekstów (praca zakładała stworzenie diachronicznego opisu wczesnej fazy w twórczości autora *Studium przedmiotu*). Jednak w warszawskim archiwum odnalazłem także bruliony – a więc kartki, na których obserwować mogłem ślad samego procesu powstawania wierszy, opowiadań i dramatów. Poszukując języka badawczego, pozwalającego rozumieć i opisywać ów – wcześniej nieznanym mi z autopsji – fenomen, zwróciłem się w kierunku krytyki genetycznej. Poznawałem ją wówczas nie „z pierwszej ręki”, lecz za pośrednictwem dwu znakomitych zarysów syntetycznych, dostępnych w języku polskim, stworzonych przez znawców tematu: Zofię Mitosek oraz Stanisława Jaworskiego.

Optyka krytycznogenetyczna została włączona w moją rozprawę doktorską (2008), a następnie w opublikowaną na jej podstawie książkę monograficzną *Otwieranie głosu. Studium o wczesnej twórczości Zbigniewa Herberta* (2009). Książki tej nie można z pewnością nazwać „książką krytycznogenetyczną” (nie miała też nią być) – wolno tu, jak sądzę, mówić, o pewnym, dość ograniczonym, spożytkowaniu krytycznogenetycznej inspiracji.

W ciągu kilku lat po opublikowaniu *Otwierania głosu* nie zajmowałem się bezpośrednio zagadnieniem procesu tekstotwórczego. Żywiłem jednak zamiar kontynuacji i pogłębienia swoich pierwszych doświadczeń badawczych, związanych ze studiowaniem brulionu literackiego. W zamiarze tym utwierdzały mnie aktualne tendencje, zachodzące na scenie polskiego literaturoznawstwa – myślę tu przede wszystkim o pojawianiu się prac, demonstrujących *in praxis* możliwości krytyki genetycznej i charakteryzujących się wyższym (w porównaniu z moją książką doktorską) stopniem świadomości teoretyczno-metodologicznej w zakresie

badania nad procesem (por. m.in. O. Dawidowicz-Chymkowska, *Przez kreślenie do kreacji: analiza procesu twórczego zapisanego w brulionach dzieł literackich* – 2007, W. Kruszewski, *Rękopisy i formy: badanie literatury jako sztuka odnajdywania pytań* – 2010).

Kierując się powyższymi przesłankami postanowiłem wrócić do krytyki genetycznej i podjąć jej wyzwanie na nowo – bardziej jednak świadomie, z większą intensywnością, z wykorzystaniem szerszej, w tym zagranicznej, literatury przedmiotu (m.in. prace anglojęzyczne, publikowane w Europie, USA i Kanadzie oraz prace francuskojęzyczne, dostępne w angielskich tłumaczeniach). Należy w tym miejscu dodać, iż zakres mego teoretycznego przygotowania powiększył też w istotnej mierze polski przekład klasycznej pracy P.-M. de Biasiego, który ukazał się w roku 2015.

Bazując na tak wzmocnionych podstawach, ogłosiłem w latach 2015 – 2017 serię publikacji o charakterze stricte krytycznogenetycznym. Publikacje te uważam za nowy etap, nową jakość w mojej pracy badawczej. Właśnie ten zbiór studiów wskazuję jako swoje główne osiągnięcie naukowe.

4.2 Dokładne wskazanie głównego osiągnięcia naukowego

Osiągnięcie naukowe, które przedkładałam do oceny recenzentów jako podstawę procedury habilitacyjnej, określiłem następująco: „Studia z zakresu krytyki genetycznej, poświęcone metodologii i praktyce badań nad procesem tekstotwórczym oraz ich kontekstom teoretycznoliterackim, opublikowane w latach 2015-2017.” Osiągnięcie to wyraża się w trzech głównych formach publikacyjnych, wykazanych poniżej w podpunktach a), b), c).

a) Napisana przeze mnie, będąca moim wkładem autorskim, część pracy zbiorowej: Mateusz Antoniuk, Anna R. Burzyńska, Tomasz Cieślak-Sokołowski, Henryk Ciłko, Wojciech Gruchała, Karina Jarzyńska, Maria Kalinowska, Eliza Kącka, Agnieszka Kluba, *Pracownia Herberta. Studia nad procesem tekstotwórczym*, red. M. Antoniuk, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2017 (s. 501).

Wskazana wyżej „część” to 15 własnych, sygnowanych przeze mnie, rozdziałów oraz 2 rozdziały powstałe we współpracy z drugim autorem, sygnowane podwójnie (na ogólną liczbę 29 rozdziałów). Rozdziały mojego wyłącznego autorstwa zajmują w książce stron 210, dwa krótkie rozdziały powstałe we współautorstwie liczą stron 8 (całość publikacji – stron 501).

Dodam, iż mój wkład w postanie całości pracy zbiorowej, prócz napisaniu rozdziałów własnych, polegał także na skonstruowaniu koncepcji całej książki, jej zredagowaniu i kierowaniu grantowym zespołem badawczym, przygotowującym publikację.

b) Część druga książki własnej (monografii autorskiej) *Słowo raz obudzone. Poezja Czesława Miłosa: próby czytania*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015, zatytułowana *Między tekstem a przed-tekstem*, składająca się z modułu wstępnego „*Dosyć połączyć dwa słowa, już biegna...*” *Lektura brulionu – wstępne rozpoznania* i dwu rozdziałów: „*Przybranie formy z dawna wyglądanej*” (*dosięganej / obiecannej / wysnowanej...*) *Między tekstem a przed-tekstem* wiersza „*Kiedy po długim życiu*” oraz „*Ale słowa nie każdemu są potrzebne...*” *Między tekstem a przed-tekstem* wiersza „*Mówiłeś, ale po waszych mówieniach*” (łącznie 27 stron, całość książki s. 216)

c) Cykl 10 artykułów powiązanych tematycznie (dotyczących badań nad procesem tekstotwórczym), opublikowanych w czasopismach naukowych oraz książkach zbiorowych, powstały w latach 2015-2017 (s. 213).

Sądzę, iż publikacje ujęte w podpunktach a), b) i c) istotnie tworzą spójny korpus prac literaturoznawczych (o objętości łącznej powyżej 450 stron). Czynniki uspojnającymi są tu w mojej ocenie:

- proces tekstotwórczy jako przedmiot badań,
- krytyka genetyczna jako szeroko pojęta (i wewnętrznie zróżnicowana, heterogeniczna) metoda,
- pole obserwacji, jakim jest literatura polska XX wieku widziana „od strony brulionów”,
- przyjęta strategia publikacyjna: wszystkie wymienione szkice i rozdziały książek powstawały jako realizacja mojego nadrzędnego zamiaru, którym było poszukiwanie własnego stylu uprawiania krytyki genetycznej,
- ten sam okres przygotowywania publikacji (ok. 2014-2017) oraz ich ogłaszania drukiem (2015-2017).

4.3 Charakterystyka prac składających się na osiągnięcie główne.

Omówienie prac składających się na główne osiągnięcie naukowe przedstawię zgodnie z porządkiem ich wymienienia w punkcie 4.2.

a) Napisana przeze mnie, będąca moim wkładem autorskim, część pracy zbiorowej: Mateusz Antoniuk, Anna Burzyńska, Tomasz Cieślak-Sokołowski, Henryk Citko, Wojciech Gruchała, Karina Jarzyńska, Maria Kalinowska, Agnieszka Kluba, *Pracownia Herberta. Studia nad procesem tekstotwórczym*, red. M. Antoniuk, WUJ, Kraków 2017.

Książka powstała jako rezultat kierowanego przeze mnie projektu NPRH „Archiwum Zbigniewa Herberta – studia nad dokumentacją procesu twórczego” (nr umowy 0016/NPRH3/H11/82/2015, nr rej. 11H 13 0167 82), realizowanego na Wydziale Polonistyki UJ w formule zespołowej w latach 2014-2017. Założeniem projektu (i celem książki) było, z jednej strony, uzupełnienie istniejących opisów Herbertowskiego dzieła o nową perspektywę metodologiczną, z drugiej zaś strony – zintensyfikowanie polskich studiów nad procesem tekstotwórczym. Innymi słowy, nasze przedsięwzięcie badawcze miało wykazać podwójną opłacalność: w ekonomii „herbertologii” i w ekonomii „polskiej krytyki genetycznej”. W autoreferacie skupię się na tym drugim aspekcie.

Zbigniew Herbert był artystą tworzącym w przeciągu lat pięćdziesięciu i uprawiającym bardzo zróżnicowane formy aktywności pisarskiej, takie jak wiersze, małe prozy poetyckie, eseje, opowiadania, dramaty, słuchowiska, okazjonalnie również tłumaczenia literackie. Równocześnie autor *Pana Cogito* był klasycznym przykładem pisarza konsekwentnie i świadomie zachowującego i przechowującego przez całe swoje życie najdrobniejsze nawet dokumenty pracy tekstotwórczej (także w przypadku utworów niepodanych ostatecznie do publikacji, a nawet zaniechanych, dalekich od finalizacji). Herbertowskie archiwum stanowi więc dla krytyki genetycznej stymulujące wyzwanie – książka pt. *Pracownia Herberta* jest zaś próbą podjęcia owego wyzwania. Po raz pierwszy na gruncie polskiego literaturoznawstwa powstało studium krytycznogenetyczne, charakteryzujące się kilkoma właściwościami. Po pierwsze: ukazujące tak przekrojowo wieloletnią tekstotwórczą pracę jednego pisarza. Po drugie: dążące do uchwycenia ciągłości i zmiany w sposobie funkcjonowania pisarskiego warsztatu na przestrzeni kilku dekad. Po trzecie: rekonstruuje drobniaczkowo zarówno te procesy twórcze, które doprowadziły do powstania opublikowanych dzieł, jak i te, które zostały przerwane w różnych fazach swoich przebiegów. Po piąte: testujące procedury krytycznogenetyczne na materiale o różnym statusie rodzajowo-gatunkowym, wliczając w to nie tylko poezję, prozę i dramat, lecz także tłumaczenia oraz notatki z lektur.

Mając na względzie powyższe okoliczności, wyrażam nadzieję, że opublikowana w lipcu 2017 roku książka *Pracownia Herberta – studia nad procesem tekstotwórczym*, stanowi (mimo swych niewątpliwych ograniczeń) istotne wydarzenie w skali (rodzącej się stop-

niowo) polskiej krytyki genetycznej, wnosząc do niej nową jakość i poszerzając jej zakres doświadczeń. Mam także nadzieję, iż książka ta stanie się w przyszłości układem odniesienia (rzecz jasna, także polemicznego) dla innych badaczy (lub zespołów badawczych), zainteresowanych brulionową dynamiką „literatury *in statu nascendi*”.

Szczegółowy spis rozdziałów mojego autorstwa i współautorstwa (z podaniem zakresu stron i opisem bibliograficznym, uwzględniającym pierwodruki niektórych rozdziałów w czasopismach naukowych) znajduje się w *Wykazie opublikowanych prac naukowych oraz informacji o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki*, pkt. I B (w załączniku także oświadczenia współautorów dwu rozdziałów o zakresie wykonanych przez nich czynności). Autoreferat habilitacyjny nie może przeistoczyć się w szczegółową autointerpretację własnych publikacji habilitanta, spróbuję więc przedstawić poniżej syntetyzujące omówienie naukowego celu napisanych przeze mnie rozdziałów książki zbiorowej pt. *Pracownia Herberta*.

Po pierwsze, celem tym było uzyskanie możliwie wysokiego pułapu świadomości metodologicznej i teoretycznej, towarzyszącej praktyce analitycznej i interpretacyjnej, podejmowanej w książce przeze mnie oraz pozostałych autorów-wykonawców projektu. Osiągnięciu tego celu służyć miał przede wszystkim rozdział wprowadzający *Proces tekstotwórczy jako najpiękniejszy przedmiot badań, którego nie ma*. Podjąłem w nim próbę sporządzenia listy najistotniejszych rozstrzygnięć teoretycznych, jakich dokonuje (milcząco lub deklaratywnie, świadomie lub nieświadomie) autor każdego studium krytycznogenetycznego. Rozstrzygnięcia te dotyczyły czterech kwestii: pożytku, jaki badacz zamierza osiągnąć poprzez studiowanie procesu tekstotwórczego, samej koncepcji czy teorii procesu (rozpiętej między wizją teleologiczną i nieteleologiczną), operacjonalizacji kategorii „autora”, usytuowania procesu tekstotwórczego w rzeczywistości społeczno-kulturowej. Dylematy, jakie stają przed badaczem w każdym z tych czterech zakresów zostały przeze mnie przedstawione w sposób modelowo wyostrzony, zaś jako materiał egzemplifikacyjny, ilustrujący różne, możliwe warianty rozstrzygnięć, przywoływałem studia z zakresu badań nad procesem tekstotwórczym, ogłaszane w XX i XXI wieku przez autorów polskich, francuskich, belgijskich, angielskich, amerykańskich i kanadyjskich. Refleksja teoretyczno-metodologiczna została także – poza ramowym, wstępnym rozdziałem książki – ulokowana we wstępach do poszczególnych części monografii oraz (w formie bardziej rozproszonej) w samych rozdziałach. Rozdział *Proces tekstotwórczy jako najpiękniejszy przedmiot badań, którego nie ma* odegrał jednak rolę szczególną – powstał faktycznie na początku badań grantowych, służył jako rodzaj mapy teoretycznej i inspiracji metodologicznej dla całego zespołu.

Po drugie, celem pisanych przeze mnie rozdziałów było praktyczne skorzystanie z różnych opcji i rozwiązań, przedstawionych modelowo w teoretycznym wstępie. Tak więc np. rozdział o pracy nad Herbertowskim „wierszem szachowym” (rozd. IV części I) ma nachylenie socjologiczno-kulturowe, pokazuje „pracownię poety” jako maszynę włączoną w siatkę społecznej cyrkulacji dyskursu, podczas gdy rozdział opowiadający historię powstania eseju *Il Duomo* (rozdział I części II) znacznie ogranicza takie ujęcia i przedstawia akcję tekstotwórczą jako głównie zamkniętą, wewnątrz „obieg języka”, dokonującą się bardziej „na kartkach brulionów” niż w „świecie”.

Po trzecie, celem było ukazanie możliwie wielu różnych i niepowtarzalnych „zdarzeń genetycznych”, a więc idiomatycznych, wyjątkowych cech poszczególnych procesów tekstotwórczych, z jakimi dane mi było zetknąć się w toku pracy badawczej. Przykładowo opisane zostały następujące „fenomeny tekstotwórcze”:

- zjawisko stopniowego zacierania klarowności sytuacji lirycznej i komunikacyjnej oraz zwiększania enigmatyczności tekstu w miarę brulionowej pracy nad wierszem (rozdział III części I o historii wiersza *Dwaj prorocy. Próba głosu*),
- zjawisko „zapętlania się” autora w wielość wariantów zakończenia utworu prozatorskiego, różniących się leksyką i frazeologią, fabułą oraz zasadniczą wizją świata i ludzkiego losu (rozdział III części II o przerwaniu powstawaniu utworu *Narieczona Attyli*),
- szczególnie intensywne prace autora nad zaprojektowaniem temporalnego wymiaru świata przedstawionego (rozdział III części III o pracy nad dramatem *Baśń zimowa*),
- zapisy sporządzane na marginesach czytanych przez poetę książek (rozdział III cz. V),
- dynamika tekstotwórcza jako proces przekraczający granice rodzajowo-gatunkowe (płynne przechodzenie pisanego wiersza w dramat, dramatu w słuchowisko, prozy w dramat – liczne uwagi na ten temat m.in. w rozdziale I części I, rozdziale III części II, rozdziale I części III).

Po czwarte, celem moich badań było, przy możliwym oddaniu swoistości i idiomatyczności poszczególnych procesów tekstotwórczych, uchwycenie zasadniczych regularności w ich przebiegu. Celowi temu służyć miały w szczególności wstępy do poszczególnych części – w najwyższym stopniu cel ten osiąga, jak myślę, napisany przeze mnie wstęp do części I, w którym usiłuję przeprowadzić typologię sposobów pracy Herberta nad wierszem, ze zwróceniem uwagi na zmiany Herbertowskiego „modelu poezjotwórczego” na przestrzeni dekad.

Przechodzę z kolei do dokładniejszego omówienia drugiego składnika głównego osiągnięcia naukowego, określonego przeze mnie mianem „Studia z zakresu krytyki genetycznej, poświę-

cone metodologii i praktyce badań nad procesem tekstotwórczym oraz ich kontekstom teoretycznoliterackim, opublikowane w latach 2015-2017.”

b) Część druga książki własnej (monografii autorskiej) *Słowo raz obudzone. Poezja Czesława Miłosza: próby czytania*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015, zatytułowana *Między tekstem a przed-tekstem*, składająca się z rozdziału wstępnego „Dosyć połączyć dwa słowa, już biegną”... *Lektura brulionów – wstępne rozpoznania* i dwu rozdziałów analityczno-interpretacyjnych: „Przybranie formy z dawna wyglądanej” (osiąganej / obiecannej / wysnowanej...) *Między tekstem a przed-tekstem* wiersza „Kiedy po długim życiu” oraz „Ale słowa nie każdemu są potrzebne...” *Między tekstem a przed-tekstem* wiersza „Mówiłeś, ale po waszych mówieniach” (łącznie 27 stron, całość książki s. 216)

Opublikowana w roku 2015 książka o poezji Czesława Miłosza oparta jest na jednym koncepcie głównym – jest to koncept *close reading*, „bliskiej lektury”. Książka składa się z ośmiu rozdziałów o charakterze analityczno-interpretacyjnym, każdy z nich jest próbą możliwie najintensywniejszego odczytania jednego poetyckiego utworu Miłosza (względnie, w przypadku konstruktów poematowych, jednego fragmentu). Zarazem książka dzieli się na trzy części, wyodrębnione pod względem dodatkowego uchwytu metodologicznego. I tak, w części I wybrane wiersze czytane są w sposób eksponujący ich wewnątrztekstowe mechanizmy spójnościowe (oraz zakłócenia w działaniu tychże mechanizmów), w części III szukam „historycznoliterackiego wymiaru” operacji analityczno-interpretacyjnej (wiersz ma być tu czytany równocześnie „blisko” i ze świadomością jego historycznego ukontekstowania). Natomiast część II – którą wyodrębniam i wskazuję we wniosku habilitacyjnym jako składową „osiągnięcia głównego” – testuje możliwość połączenia procedury *close reading* z instrumentarium krytyki genetycznej.

Część II książki *Słowo raz obudzone. Poezja Czesława Miłosza: próby czytania* powstała w oparciu o kwerendę archiwalną, przeprowadzoną w Bibliotece Narodowej w Warszawie oraz na podstawie badań w amerykańskiej Beinecke Rare Book and Manuscript Library, możliwych dzięki mojemu udziałowi w programie stypendialnym Uniwersytetu Yale pod nazwą „Fellowship for Visiting Postdoctoral Scholars” (2014). Część ta składa się z teoretyczno-historycznego wstępu i dwu rozdziałów analityczno-interpretacyjnych. Fragmenty tej części książki zostały wcześniej przedstawione w pilotażowym artykule opublikowanym na łamach „Tekstów Drugich”. Szczegółowy opis bibliograficzny części II (oraz publikacji w „Tekstach Drugich”, której nie traktuję we wniosku habilitacyjnym jako osobnej pozycji,

pomnażającej ilościowo mój dorobek) znajduje się w *Wykazie opublikowanych prac naukowych...*, pkt. I B. Łącznie ten moduł kompozycyjny książki liczy sobie 27 stron.

Część II książki *Słowo raz obudzone...* projektuje specyficzny model czytania utworu finalnego (tj. wiersza ogłoszonego drukiem) – czytania poprzez pryzmat wiedzy o procesie tekstotwórczym. W obu rozdziałach wykonałem ten sam ruch: od lektury wiersza finalnego przez lekturę jego brulionów do ponowionej lektury wiersza finalnego. Tekst widziany z perspektywy swego „przed-tekstu” (w książce z roku 2015 używam tego klasycznego terminu, od którego odchodzę nieco w *Pracowni Herberta...* z roku 2017) zostaje zobaczony inaczej, w sposób nowy, „odświeżony”. W rozdziale I liryk *Kiedy po długim życiu*, drukowany na kartach tomu *Hymn o perle*, zostaje ujrzany jako efekt zastygnięcia brulionowego wrzenia formy, zatrzymania sensotwórczej maszynerii, odpowiedzialnej za multiplikowanie i różnicowanie wariantowych znaczeń; w rozdziale II wiersz o incipicie *Mówiłeś, ale po waszych mówieniach*, także z tomu *Hymn o perle*, jawi się jako rezultat operacji, polegających na odrzucaniu tematów, motywów i obrazów, na wygaszaniu, generowanych wcześniej, potencjałów znaczeniowych.

Reasumując, część II książki *Słowo raz obudzone* poszerza (w stosunku do książki *Pracownia Herberta*) pole obserwacji krytycznogenetycznej o twórczość innego autora, proponuje także nieco inną operacjonalizację krytyki genetycznej (poniekąd w służbie interpretacji dzieła finalnego).

c) Cykl 10 artykułów powiązanych tematycznie (dotyczących badań nad procesem tekstotwórczym), opublikowanych w czasopismach naukowych oraz książkach zbiorowych, powstały w latach 2015-2017.

Dziesięć artykułów z lat 2015-2017 (łącznie 213 stron) stanowi cykl publikacji, dotyczących różnych aspektów procesu tekstotwórczego oraz literaturoznawczej refleksji temuż procesowi poświęconej. Publikacje te są ściśle powiązane tematycznie (praktyka i teoria krytyki genetycznej), część z nich została zaplanowana w ramach kierowanego przeze mnie grantu NPRH (publikacje te ukazywały się w okresie realizacji projektu jako zapowiedzi finalnej książki grantowej), część powstawała i ukazywała się równolegle, poszerzając pole mojej refleksji krytycznogenetycznej o bruliony innych niż Herbert autorów (co było istotnym założeniem moich badań).

Składające się na cykl artykuły nie były roboczymi wersjami rozdziałów dwu książek ujętych w podpunktach „a” i „b” autoreferatu, dlatego wskazuję je jako osobne pozycje.

Uzasadnienia wymaga tu być może status jednej pozycji. Opublikowany na łamach specjalnego numeru czasopisma „Er(r)go. Teoria – Literatura – Kultura” artykuł *Przyjemność przedtekstu. Proces tekstotwórczy jako temat dla polskiego „literaturoznawstwa (w) przyszłości”* to tekst częściowo pokrywający się ze wstępnym rozdziałem teoretycznym książki *Pracownia Herberta...* (zapożyczenia te zostały odnotowane w publikacji czasopiśmienniczej). Zarazem jednak różnice między wskazywanymi tu tekstami są na tyle istotne (obszerne partie niewspólne, inny cel i funkcja artykułów), że uznałem, iż należy je klasyfikować jako publikacje odrębne.

Wszystkie artykuły tworzące cykl publikacyjny zostały ujęte (wraz z dokładnym opisem bibliograficznym) w *Wykazie opublikowanych prac naukowych*, pkt. I B. Poniżej dokonam krótkiego omówienia pięciu spośród nich, tych mianowicie, które uważam za najistotniejsze (lub, mówiąc bardziej osobiście, tych, z których jestem zadowolony).

„*Budowanie gmachu wiersza*”. *Przybosiologia i krytyka genetyczna (uwagi wstępne)*, 2017 – w studium tym starałem się wyrazić swoje przekonanie, iż krytyka genetyczna jest jednym z uprzywilejowanych sposobów opisu twórczości Juliana Przybosia, wychodzi bowiem na przeciw wpisanej w tę twórczość etyki pracy. Szkic kończy się praktycznym postulatem edytorskim z zakresu tzw. edytorstwa genetycznego.

Jak czytać stronę brulionu. Krytyka genetyczna i materialność tekstu, 2017 – artykuł poświęcony brulionom i twórczości Aleksandra Wata. Wykonałem w nim operację niewykonaną w żadnym innym moim artykule: powiązałem mianowicie krytycznogenetyczną analizę „płynnego tekstu” (tj. tekstu podlegającego zmianom w kolejnych rzutach brulionowych) z refleksją nad (także zmieniającą się) materialną charakterystyką nośnika zapisu. Podejmując tę próbę, starałem się również powiązać język francuskiej krytyki genetycznej z językiem amerykańskich studiów nad materialnością tekstu.

Miłozologia i krytyka genetyczna (rekonesans), 2015 – artykuł poszerza korpus moich szkiców o procesie tekstotwórczym Czesława Miłosza. Dodaje obserwacje dotyczące specyfiki pracy tego poety nad zakończeniami wierszy.

Bebeszenie (się) dramatu, albo jakże to Herbert pisywał... O powstawaniu dramatu sokratejskiego”, 2017 – w szkicu tym opowiedziałem jeszcze raz historię pracy Zbigniewa Herberta nad dramatem o Sokratesie (zwieńczonej ostatecznie publikacją znanej czytelnikom *Jaskini filozofów*). Po raz pierwszy opowieść taką skonstruowałem w książce doktorskiej. Po upływie dziesięciu lat uznałem, że historia ta wymaga ode mnie ponownego opowiedzenia, przeprowadzonego wedle innej narracyjnej matrycy. Tekst nowy nie jest poprawioną wersją tekstu

starego, lecz całkowicie nowym ujęciem (prostującym przy okazji pewne lapsusy filologiczne, popełnione przeze mnie przed laty).

Veraikon – falsyfikat. Zbigniewa Herberta wiersz o nieprawdziwym obrazie – w artykule tym pracowałem nad możliwością powiązania refleksji nad brulionem z refleksją z zakresu antropologii śladu i obrazu.

“*This Page Will Cry*” ... *Which Page? Whose Tears? Słowacki, Yeats, Materiality of the Text and Theory of Representation*, 2016 – artykuł w języku angielskim, opublikowany w “Textual Cultures. Texts, Contexts, Interpretation”, czasopiśmie amerykańskiego Society for Textual Scholarship, proponujący refleksję z pogranicza krytyki genetycznej, badań nad materialnością tekstu, komparatystki i teorii literatury.

Cykl dziesięciu krytycznogenetycznych artykułów, ogłoszonych przeze mnie na łamach czasopism oraz w książkach zbiorowych, dopełnia całości publikacyjnej, określonej w tym autoreferacie mianem: „Studia z zakresu krytyki genetycznej, poświęcone metodologii i praktyce badań nad procesem tekstotwórczym oraz ich kontekstom teoretycznoliterackim, opublikowane w latach 2015-2017”.

4.4 Osiągnięcie główne – aspekt międzynarodowy

Omawiając główne osiągnięcie badawcze, chciałbym podkreślić, iż było ono realizowane również w przestrzeni międzynarodowego życia naukowego. Rozumiem to stwierdzenie dwojako.

Po pierwsze, w części swoich publikacji z lat 2015-2017 (m.in. w książce *Słowo raz obudzone...*, w artykule o materialności brulionu Wata, w szkicu o zakończeniach wierszy Miłosza) wykorzystałem materiały zdobyte dzięki archiwalnej kwerendzie, wykonanej w miejscu bez wątpienia atrakcyjnym dla każdego badacza brulionów i archiwów pisarzy, tj. w Beinecke Rare Book and Manuscript Library, amerykańskiej instytucji zajmującej się gromadzeniem rękopisów światowych pisarzy i będącej częścią struktury Uniwersytetu Yale. Miesięczna kwerenda, jaką odbyłem w tej bibliotece (przechowującej, m.in., rękopisy Miłosza, Wata, Herberta i Gombrowicza) możliwa była dzięki skutecznej aplikacji o stypendium, przyznawane przez Yale University (program pod nazwą Fellowship for Visiting Postdoctoral Scholars). Miesięczny pobyt w Yale (wrzesień 2014) ułatwił mi również dostęp do literatury fachowej oraz nawiązanie kontaktów środowiskowych.

Po drugie, w latach 2015-2017 starałem się intensywnie uczestniczyć w międzynarodowych, anglojęzycznych konferencjach naukowych, związanych tematycznie z krytyką genetyczną. Uczestnictwo to miało charakter aktywny – referaty w języku angielskim wygłosiłem na ośmiu konferencjach międzynarodowych (w USA, Kanadzie, Belgii, Portugalii, Finlandii oraz Rosji). W swoich wystąpieniach konferencyjnych przedstawiałem zazwyczaj skrócone wersje rozważań ujętych w polskojęzycznych artykułach i rozdziałach książek. Należy dodać, iż konferencje, w których uczestniczyłem nie były konferencjami polonistycznymi ani slawistycznymi, miały one raczej charakter tekstologiczny (*textual scholarship*), uczestniczący w nich badacze europejscy i amerykańscy nie posiadali zwykle głębszej orientacji w zakresie literatury polskiej. Odwołując się w swoich referatach do przykładów polskich (m.in. do twórczości Wyspiańskiego, Herberta, Miłosza, Wata), musiałem zatem dostarczać słuchaczom podstawowe informacje kontekstowe (kulturowo-historyczne), a także uprawiać swoistą komparatystykę i przybliżać specyfikę polskich twórców i zjawisk poprzez porównania z twórcami i zjawiskami z innych literatur europejskich. Było to dla mnie bardzo ciekawym doświadczeniem zawodowym. Szczegółowy spis ilustrujący moją międzynarodową aktywność konferencyjną znajduje się w *Wykazie publikacji naukowych...*, pkt. II „I”.

Za najważniejszy uważam udział w dwu konferencjach o szczególnym znaczeniu dla europejskiej krytyki genetycznej. Pierwsza z nich to trzydniowa konferencja „Genesis – Helsinki 2017. Creative Processes and Archives in Arts and Humanities”, zorganizowana przez Fińskie Towarzystwo Literackie oraz Institut des Textes et Manuscrits Modernes, prestiżowy, paryski ośrodek badań genetycznych. Była to pierwsza w tak rozległej skali (ponad 50 uczestników z kilkunastu państw, w tym pozaeuropejskich) anglojęzyczna, międzynarodowa konferencja, poświęcona wyłącznie krytyce genetycznej. W trakcie tej konferencji wygłosiłem referat: *Eleven Deaths of Félicité, Nine Deaths of Iusta Grata Honoria. Gustave Flaubert, Zbigniew Herbert and the Economy of Creation*. Drugie podobnie istotne wydarzenie, w którym aktywnie uczestniczyłem, to „Unexpected Intersections: Translation Studies and Genetic Criticism”, konferencja zorganizowana przez Uniwersytet w Lizbonie – była to pierwsza międzynarodowa konferencja anglojęzyczna, poświęcona relacjom zachodzącym między krytyką genetyczną a translatologią. W trakcie tej konferencji wygłosiłem referat: *The Translator's Draft as a Locus of a Dialog (Genetic Translation Studies and the metaphors)*. Istotnym doświadczeniem był dla mnie także aktywny udział w konferencjach Society for Textual Scholarship i prezentowanie referatów krytycznogenetycznych na forum amerykańskich i kanadyjskich edytorów, tekstologów, historyków książki etc. (konferencje w następu-

jących uczelniach: University of Nebraska-Lincoln, Carleton University, University of Maryland).

Z problematyką krytycznogenetyczną wiązał się także ściśle wykład gościnny, zatytułowany „Krytyka genetyczna – perspektywa polska”, wygłoszony przeze mnie w Instytucie Języka Rosyjskiego im. W. W. Winogradowa, będącym jednostką badawczą Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie (25.04.2017). Wykład odbył się na zaproszenie strony rosyjskiej, pod oficjalnym patronatem moskiewskiej stacji naukowej Polskiej Akademii Nauk.

4.5. Osiągnięcia główne – aspekt organizacyjny

Osiągnięcie naukowe, wskazane przeze mnie jako podstawa procedury habilitacyjnej, definiuję przede wszystkim jako zbiór publikacji. Za celowe uważam jednak odnotowanie, iż moja aktywność w zakresie badań krytycznogenetycznych miała także aspekt organizacyjny.

a) Stworzenie zespołu badawczego

Fakt, iż kierowany przeze mnie projekt NPRH, zakończony powstaniem książki *Pracownia Herberta. Studia nad procesem tekstotwórczym*, realizowany był w formule zespołowej posiadał motywację merytoryczną. Jednym z celów projektu było zdefiniowanie nowej na gruncie polskim sytuacji badawczej: grupa literaturoznawców, reprezentujących różne ośrodki akademickie, miała przez dłuższy okres (2014-2017) poddawać swej uwadze materialną dokumentację procesu twórczego. Wprowadzając takie rozwiązanie, chciałem przeszczepić na polski grunt rozwiązania organizacyjne, właściwe francuskiej krytyce genetycznej, a polegające na tworzeniu zespołów badawczych (nieraz dużych i wieloletnich) prowadzących wspólnie badania nad (często nader rozległymi) korpusami dokumentów genezy. Rzecz jasna, próba ta miała charakter skromny (zwłaszcza w porównaniu z pierwowzorem), mam jednak nadzieję, iż okaże się zapowiedzią przyszłych polskich zespołowych projektów badawczych z zakresu krytyki genetycznej, podejmowanych z większym już rozmachem.

b) Redagowanie numerów specjalnych czasopism o tematyce krytycznogenetycznej

W roku 2017 ukazał się pod moją redakcją monograficzny numer czasopisma „Wielogłos” (afiliowanego przy Wydziale Polonistyki UJ), zatytułowany *Ta kartka... Materialność tekstu*.

Numer (otwarty tłumaczeniem rozdziału książki amerykańskiego badacza George'a Bornsteina, poświęconej materialności literatury i wydanej w 2001 roku przez Cambridge University Press) zawiera sześć artykułów, związanych bezpośrednio z krytyką genetyczną. Wśród nich wyróżnić należy dwa artykuły autorów zagranicznych (z Francji oraz Niemiec), poświęcone możliwościom (i ograniczeniom) badania procesu tekstotwórczego w przypadku utworów powstających w komputerze (zwykle podłączonym do sieci internetowej). Zagadnienie to nie było dotąd szerzej poruszane w polskiej literaturze fachowej.

Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem kolejnego krytycznogenetycznego numeru „Wielogłosu”, przewidzianego do publikacji w roku 2019 i redagowanego przeze mnie wraz z dr hab. D. Jarząbek-Wasył (UJ) oraz prof. D. Ferrerem (ITEM, Paryż). Numer ten będzie się składał z przetłumaczonych na język polski sześciu artykułów, napisanych przez francuskich krytyków genetycznych i ogłoszonych w latach 2003-2015 na łamach „Genesis”, specjalistycznego francuskiego pisma, poświęconego studiom genetycznym.

c) Organizacja konferencji dotyczących problematyki krytycznogenetycznej

W roku 2016 organizowałem na Wydziale Polonistyki UJ – we współpracy z Instytutem Badań Literackich PAN – konferencję „Przed-tekstowy świat. Archiwa, bruliony, rękopisy”. W konferencji, poświęconej w istotnej mierze (choć nie wyłącznie) zagadnieniom badań nad procesem tekstotwórczym, udział wzięło kilkudziesięciu referentów, reprezentujących różne ośrodki naukowe w kraju (oraz dwóch gości zagranicznych). Byłem także współorganizatorem drugiej edycji tej konferencji, zorganizowanej pod hasłem „Przed-tekstowy świat II. Polska krytyka genetyczna – badania i perspektywy”, która odbyła się na Uniwersytecie Łódzkim w maju 2017 roku. Zapoczątkowana w ten sposób seria ma szansę kontynuacji – mam nadzieję, iż cykl konferencji będzie funkcjonował jako instytucjonalna rama dla polskich studiów nad procesem tekstotwórczym.

Ten rodzaj działalności inicjatywnej uprawiałem także w wymiarze międzynarodowym, będąc współorganizatorem (członkiem komitetu organizacyjnego) konferencji, która odbyła się w Petersburgu pod hasłem „Metody tekstologii i modele poetyki. Polsko-rosyjskie seminarium interdyscyplinarne” i stanowiła forum spotkania polskich i rosyjskich badaczy zainteresowanych edytorstwem, tekstologią oraz krytyką genetyczną (m.in. badacze rosyjscy przedstawiali wówczas swoje dokonania z zakresu digitalnego edytorstwa genetycznego).

Obecnie przygotowuję (jako członek komitetu organizacyjnego i główny koordynator działań organizacyjnych) międzynarodową, anglojęzyczną konferencję „Genesis – Cracow

2019”, zaplanowaną na 12-14 czerwca 2019 roku, organizowaną wspólnie przez mój macierzysty Wydział Polonistyki UJ oraz paryski Institut des Textes et Manuscrits Modernes. Będzie to II edycja w serii międzynarodowych, anglojęzycznych konferencji krytycznogenetycznych (pierwsza odbyła się w czerwcu 2017 w Helsinkach, por. punkt 4.4 autoreferatu). Aktualnie trwa nabór zgłoszeń do konferencji. Strona www.genesis2019.confer.uj.edu.pl zawiera szczegółowy, merytoryczny program sympozjum, opracowany przeze mnie wspólnie z Catherine Roverą, badaczką pracującą w ITEM-ie (m.in. kierującą zespołem badawczym do spraw Joyce’a i anglosaskiego modernizmu). Członkiem komitetu organizacyjnego jest także Paolo D’Iorio, Dyrektor ITEM-u.

4.5 Osiągnięcie główne – rekapitulacja

Reasumując, za swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe uznaję korpus publikacji, którego spójność wyznacza przedmiot badań, metoda i wspólny okres przygotowania, a który, dla potrzeb wniosku, opatrzyłem tytułem: „Studia z zakresu krytyki genetycznej, poświęcone metodologii i praktyce badań nad procesem tekstotwórczym oraz ich kontekstom teoretyczno-literackim, opublikowane w latach 2015-2017”.

Wskazane wyżej osiągnięcie mógłbym też jednak zdefiniować nieco inaczej, szerzej. Sformułowanie to brzmi: za swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe uważam wkład w rozwój polskiej krytyki genetycznej, wyrażający się w serii publikacji książkowych i czasopiśmienniczych, a także w działalności o charakterze animacyjnym, organizacyjnym.

Jest to zarazem obszar badań, w którym zamierzam nadal lokować swoją główną aktywność naukową w najbliższych latach.

5. Omówienie innych osiągnięć naukowo-badawczych, niewłączonych do osiągnięcia głównego

Pełna lista moich publikacji naukowych, niezaliczonych do tzw. „osiągnięcia głównego” (to jest niepowiązanych ściśle ze studiami nad procesem tekstotwórczym), a powstałych i ogłoszonych w latach 2003 – 2017, znajduje się w *Wykazie opublikowanych prac naukowych...*, pkt. II A – B. Publikacje zostały tam usystematyzowane zgodnie z porządkiem sugerowanym przez wzór załącznika, zamieszczony na stronie Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów (a więc z podziałem na publikacje w czasopiśmie z listy ERIH oraz inne). W autoreferacie proponuję inną systematyzację, opartą na kryterium tematycznym. Na jego

podstawie w obrębie prac niewłączonych do „osiągnięcia głównego” wyróżniam trzy zasadnicze nurty.

a) Prace historycznoliterackie i interpretacyjne, poświęcone polskiej poezji XX wieku

Do działu tego zaliczam dwie książki:

- monografię autorską *Słowo raz obudzone. Poezja Czesława Miłosza: próby czytania*, Kraków 2015, s. 216 (jej części pierwszej i trzeciej nie wliczam do osiągnięcia głównego),

- monografię autorską *Otwieranie głosu. Studium o wczesnej twórczości Zbigniewa Herberta*, Kraków 2009, s. 476 (książka opublikowana pod patronatem IBL PAN na podstawie rozprawy doktorskiej z roku 2008.).

Obok książek zaliczam tu również artykuły i szkice, ogłaszane na łamach prasy polonistycznej (m.in. „Tekstów Drugich”, „Ruchu Literackiego”) i w książkach zbiorowych. Spośród artykułów rozproszonych za istotne uważam następujące szkice: *Śmierć Czechowicza - historia znaczeń*, 2011 (próba budowania narracji historycznoliterackiej, pokazującej jak realna, wojenna śmierć autora *Żalu* przeistaczała się w śmierć symboliczną lub alegoryczną w tekstach poetyckich i dyskursywnych, powstających po roku 1939), „*Pytanie, które zadał duński książkę przemilczałem*”. *Wokół „Streszczenia” Tadeusza Różewicza*, 2011 (lektura jednego wiersza Różewicza z lat sześćdziesiątych, przeprowadzona na tle wczesnego i późnego modernizmu polskiego), ... „*z zimnego popiołu, z ciałem płonącym...*” *O grze tropów w wierszach Jarosława Iwaszkiewicza*, 2014 (bliska lektura jednego, przedwojennego wiersza Iwaszkiewicza, inspirowana lekturowymi praktykami dekonstrukcjonizmu), „*Dukt pisma się zasupła niepewnym gryzmołem...*” *Joanny Pollakówny wiersze o wierszach*, 2017 (próba takiej lektury poezji Pollakówny, która wydobywa z czytanych wierszy prywatne imaginarium teoretycznoliterackie autorki i konfrontuje je z wybranymi nurtami światowej teorii literatury XX wieku).

b) Prace historycznoliterackie i interpretacyjne, poświęcone „poetom warszawskim” z pokolenia wojennego

Twórczość „dwudziestoletnich poetów Warszawy”, debiutujących w okresie II wojny światowej w warunkach konspiracyjnego, warszawskiego życia literackiego, była (i jest) jednym z interesujących mnie obszarów literatury polskiej XX wieku. Zainteresowanie to znalazło jak dotąd wyraz w cyklu artykułów, poświęconych literackim reprezentacjom doświadczeń sensualnych, zawartym w twórczości Baczyńskiego oraz poetów *Sztuki i Narodu* – szkice te powstały w ramach grantu NCBiR „Sensualność w kulturze polskiej” (kierownik prof. dr hab. Włodzimierz Bolecki) i są w pewnej mierze inspirowane metodologią krytyki tematycznej.

Twórczością „dwudziestoletnich poetów Warszawy” zajmowałem się także w artykułach: *Dwa pokolenia, dwie piosenki o końcu świata. Formacja 1910 versus Formacja 1920*, 2011; *Między sarkofagiem a śmietnikiem. Topika miasta-cmentarza w polskiej poezji okupacyjnej*, 2011 (gdzie próbuję wydobyć siłę dekonwencjonalizacji, siłę podważania schematów patriotyczno-narodowych, zawartą, jak sądzę, w „lirykach prozą” Strońskiego), *Wyspiańska nuta Różewicza i Gajcego*, 2008 (gdzie tropię mniej i bardziej ewidentne odniesienia do dzieła autora *Wesela* w twórczości „pokolenia wojennego”).

c) Historycznoliterackie i interpretacyjne prace poświęcone literaturze przełomu XIX i XX wieku.

Mało rozbudowanym, lecz odrębnym wątkiem moich zainteresowań naukowych są studia nad literaturą przełomu XIX i XX wieku. Mój debiut polonistyczny – artykuł ogłoszony na łamach „Kwartalnika Teatralnego” w roku 2003 – poświęcony był twórczości Stanisława Wyspiańskiego. Literaturą młodopolską i wczesnomodernistyczną zajmowałem się w książce *Kultura małomówna Stanisława Lacka. W kręgu młodopolskiej świadomości mowy i milczenia* (S. Lack, S. Wyspiański, M. Komornicka, T. Miciński, J. Wroczyński) z roku 2006 (publikacja na podstawie pracy magisterskiej) oraz w artykule „*Co żywe ma ożyć...*” O manuskrytowym witalizmie Stanisława Wyspiańskiego (2016), poświęconym tekstowi a zarazem materialnemu nośnikowi listów autora *Wesela* do Stanisława Lacka. Zawarte w tym drugim szkicu tezy przedstawiałem także w innym ujęciu, przeznaczonym dla uczestników amerykańskiej konferencji tekstologicznej z roku 2015 (referat pt. *Life, Death and the Life of a Sheet of Paper: Letters from Stanisław Wyspiański to Stanisław Lack. Between the Belle Époque and the Shoah*). Ostatnio do tematyki młodopolsko-wczesnomodernistycznej wracałem w artykule *Tadeusza Micińskiego symboliczna inżynieria wodna. Wokół „Życia Nowego”* (2017).

d) Recenzje z prac naukowych

W latach 2009- 2017 opublikowałem 6 artykułów, będących omówieniem książek naukowych z zakresu literaturoznawstwa, szkice te ukazywały się na łamach „Tekstów Drugich”, „Ruchu Literackiego”, „Nowej Dekady Krakowskiej”, „Wieku XIX” i „Didaskaliów”. Opublikowałem także 3 omówienia książek eseistycznych oraz antologii eseju polskiego.

Osobny nurt mojej aktywności zawodowej wyznaczają prace edytorskie (pełna lista w *Wykazie publikacji naukowych...*, pkt. III Q). Zaliczyć tu należy przygotowanie edycji in-

ditów Zbigniewa Herberta – w latach 2008-2010 nakładem „Zeszytów Literackich” ukazało się drukiem 5 nigdy wcześniej niepublikowanych opowiadań tego autora w moim opracowaniu edytorskim. Opracowałem także edycję fragmentów prozy epistolarno-podróżniczej autorstwa Beaty Obertyńskiej z okresu międzywojennego, która ukazała się na łamach „Ekspresji. Rocznika Stowarzyszenia Pisarzy Polskich za Granicą” w roku 2014. Praca edytorska polegała w tych przypadkach na odczytaniu rękopisów i / lub maszynopisów, ustaleniu brzmienia tekstu, sporządzeniu przypisów oraz not objaśniających.

Aktualnie jestem zaangażowany w długofalową (trwającą już od roku 2015) pracę nad edycją krytyczną rozproszonych pism publicystycznych Czesława Miłosza (jako wykonawca zatrudniony w granie „Wydanie krytyczne rozproszonych oraz niepublikowanych tekstów Czesława Miłosza z lat 1945-2004. Sporządzenie i opublikowanie bibliografii przedmiotowej twórczości Czesława Miłosza 1931-2019”, kierownik: prof. dr hab. Aleksander Fiut, miejsce realizacji: Wydział Polonistyki UJ). Przedmiotem mojej pracy edytorskiej są: artykuły publikowane na łamach prasowych w latach 1951-2004, wojenny dramat *Prolog* oraz odczyty, prelekcje i szkice nigdy dotąd nieogłoszone drukiem. Przygotowywane przeze mnie teksty znajdują się w trzech tomach, które w latach 2018-2020 ukażą się nakładem Wydawnictwa Literackiego w serii *Dzieł Zebranych Czesława Miłosza*. Do zakresu moich czynności należy: wyszukiwanie tekstów, kolacjonowanie pierwodruków z rękopisami i maszynopisami / odczytywanie rękopisów i maszynopisów, sporządzanie emendacji, konstruowanie aparatu przypisów objaśniających i przygotowywanie not edytorskich.

6. Działalność krytycznoliteracka i popularyzatorska

Obok aktywności stricte naukowej (omówionej szczegółowo w punktach 4-5) zajmowałem się także innymi formami działalności polonistycznej.

a) Próba aktywność krytycznoliterackiej i krytycznoteatralnej

W latach 2009-2010 ogłosiłem na łamach „Dekady Literackiej” cztery szkice krytycznoliterackie, będące omówieniem nowowydanych tomów poetyckich, ponadto w roku 2009 na łamach pisma „Teatr” opublikowałem recenzję ze spektaklu teatralnego (pełna lista w *Wykazie publikacji naukowych...*, pkt. III Q). W latach późniejszych nie kontynuowałem tej formy aktywności.

b) Działania o charakterze popularnonaukowym i edukacyjnym

Kompletna lista moich działań o charakterze popularyzatorskim i edukacyjnym znajduje się w *Wykazie publikacji naukowych...*, pkt. III „I” 4. Spośród ujętych tam działań za najistotniejsze doświadczenie uważam wykłady i seminaria przeprowadzane dla zdolnej młodzieży licealnej z całej Polski, czyli podopiecznych Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci (trzykrotnie w latach 2015-2017), wykład dla tarnowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku (2012) oraz popularyzatorską prelekcję o twórczości Czesława Miłosza, wygłoszoną dla Polonii w Kaliningradzie (2011, pod patronatem Konsulatu RP).

7. Praca dydaktyczna

Akademicką pracę dydaktyczną prowadzę nieprzerwanie od października roku 2008 – w roli nauczyciela akademickiego „zadebiutowałem” ćwiczeniami z Interpretacji dzieła literackiego, prowadzonymi dla słuchaczy studiów niestacjonarnych na Wydziale Polonistyki UJ w roku akademickim 2008 / 2009.

Jako pracownik Katedry Historii Literatury Polskiej XX Wieku (Wydział Polonistyki UJ) prowadzę ćwiczenia poświęcone literaturze lat 1918-1945 i 1945-1989 oraz autorski kurs opcyjny, dotyczący procesu tekstotwórczego. Prowadzenie tego kursu uznaję za istotne i owocne doświadczenie – w trakcie rozmów ze studentami mogłem bowiem rozważać różne problemy krytycznogenetyczne, które opisywałem później w swoich publikacjach naukowych. W ten sposób działalność badawcza splatała się z prowadzoną równoległe działalnością dydaktyczną.

Ponadto w latach 2015-2017 sprawowałem na Wydziale Polonistyki UJ opiekę tutorialną nad dwiema studentkami Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych.

W latach 2008-2014, tj. w okresie przed uzyskaniem stałego zatrudnienia na Wydziale Polonistyki UJ, prowadziłem w innych ośrodkach akademickich (PWSZ Tarnów, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Instytut Kultury na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ) zajęcia z różnych przedmiotów literaturoznawczych (w tym m.in. z teorii literatury, literatury najnowszej, staropolskiej, poetyki) i kulturoznawczych (m.in. teoria kultury, metodologia badań kulturoznawczych). Jako wykładowca w Zakładzie Filologii Polskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie (2009-2013) prowadziłem seminaria licencjackie i sprawowałem opiekę promotorską nad przeszło dwudziestoma licencjatami.

W zakresie pracy dydaktycznej posiadam także doświadczenie zagraniczne. W roku 2008 przeprowadziłem na Uniwersytecie Bolońskim mini-cykl gościnnych ćwiczeń i wykładów, poświęconych wybranym aspektom polskiej poezji XX wieku i adresowanych do włoskich studentów polonistyki. Zajęcia odbyły się na zaproszenie kierownika bolońskiej polonistyki prof. Andrei Ceccherellego. Przygotowałem wówczas skrypt do wykładów i ćwiczeń, wydrukowany w nakładzie kilkudziesięciu egzemplarzy i wykorzystany w trakcie pracy ze studentami. Drugim moim zagranicznym doświadczeniem dydaktycznym było przeprowadzenie w roku 2011 gościnnych zajęć dla studentów polonistyki Bałtyckiego Federalnego Uniwersytetu im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie. Zajęcia dotyczyły twórczości Czesława Miłosza.

Omówieniem pracy dydaktycznej – dziedziny aktywności zawodowej, która jest dla mnie bardzo istotna i którą traktuję jako integralnie związaną z pracą naukową – zamykam mój autoreferat.

Mateusz Antoniuk